

หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๒๘

ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์

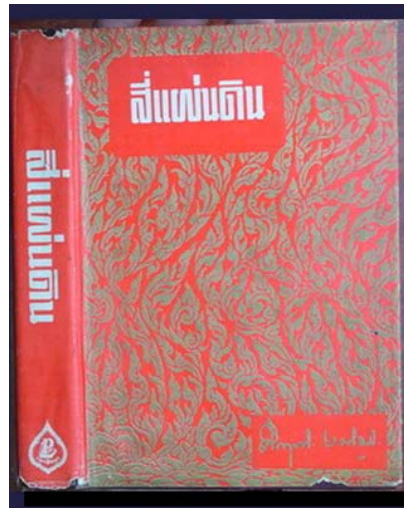
ถ้าจะพูดถึงผู้รอบรู้ในศาสตร์แขนงใดแขนงหนึ่งอย่างลึกซึ้งแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีอยู่มากมายหลายท่านในประเทศไทย แต่หากจะกล่าวถึงปราชญ์ ผู้ซึ่งรอบรู้ในศาสตร์หลายแขนงอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทั้งโลก ตะวันตกและตะวันออก เป็นผู้รู้ทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ความรู้สมัยใหม่ รวมถึงเข้าใจในวิถีไทยอย่างถ่องแท้ ถือเป็นปราชญ์ร่วมสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้เคยเป็นทั้งนักการเมือง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศ เป็นอาจารย์ นักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน เป็นทหาร เป็นศิลปิน เป็นนักเขียน ฯลฯ

ทั้งหมดนั้น คือประสบการณ์ในชีวิตส่วนหนึ่งของ ศาสตราจารย์ พลตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ พุทธสถานแห่งกรุงรัตนโกสินทร์



ในฐานะนักเขียนแล้ว ท่านถือเป็นบุคคลผู้มีความสามารถทางวรรณกรรมอย่างหาตัวจับยาก และเป็นที่ยอมรับว่าผลงานของท่านเป็นแม่แบบและแรงบันดาลใจให้ใครหลายคน ผลงานหนังสือที่มีชื่อเสียงระดับประเทศมากมาย ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำแล้วซ้ำอีก เช่น สี่แผ่นดิน, ใฝ่แดง, กาเหว่าที่บางเพลง, หลายชีวิต, ชูสีไทรเฮา, สามก๊กฉบับนายทุน และเรื่องสั้น "มอม" ซึ่งได้ใช้เป็นบทความประกอบแบบเรียนภาษาไทยในปัจจุบัน บางเรื่องมีผู้นำไปทำเป็นละครโทรทัศน์ เช่น สี่แผ่นดิน, หลายชีวิต และทำเป็นภาพยนตร์ เช่น กาเหว่าที่บางเพลง

หากจะกล่าวถึงนวนิยายของไทยที่เป็นที่รู้จักของผู้่านมากที่สุดแล้ว คงหนีไม่พ้นอมตะนิยายเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ด้วยเพราะมีเนื้อหาที่ร้อยเรียงเรื่องราวอันเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ระหว่างรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ – ๘ นับรวมแล้วถึง ๔ รัชกาล ถือเป็นแม่แบบของหนังสือที่มีกระบวนการศึกษาเรื่องราวในอดีต ที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของสยามประเทศผ่านตัวละครได้อย่างงดงามละเอียดละไม และเข้มข้นชวนติดตาม สะท้อนถึงความเข้าใจในประวัติศาสตร์ และวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลในการมองความเป็นไปของชาติบ้านเมือง ในสายตาผู้เขียนได้อย่างชัดเจน



การสังสมประสบการณ์



หากจะกล่าวว่า “๑๐๐ ปีมีเพียง ๑” คงไม่ผิดนัก เพราะศาสตราจารย์ พลตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ท่านถือเป็นอัจฉริยบุคคล ที่ใน ๑๐๐ ปี อาจจะพบได้เพียงท่านเดียวเท่านั้น

จากประสบการณ์ในชีวิตแต่ละช่วงวัย ผ่านเรื่องราวและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาติอย่างมากมาย ได้สร้างคลังความรู้ในการเขียนงานให้แก่ท่านได้อย่างไม่รู้จบสิ้น จุดเริ่มต้นของการเป็นนักเขียนนั้น ท่านเริ่มจากการเขียนบทสักวา บทความ และสารคดี ลงในหนังสือพิมพ์ “เกียรติศักดิ์” เป็นประจำ ตั้งแต่ช่วงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๙ เพราะสละ ลิขิตกุล บรรณาธิการผู้สนิทคุ้นเคยกันในยุคนั้น ขอรับรอง

ให้ช่วยเขียน และต่อมาท่านได้กลายเป็นนักเขียนเต็มตัวเมื่อออกหนังสือพิมพ์ “สยามรัฐ” รายวันของตนเอง เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นต้นมา โดยระยะแรก ถูกบรรณาธิการคือ สละ ลิขิตกุล ขอให้เขียนวันละ ๓ เรื่อง มีเรื่องยาวประจำคือ สามก๊กฉบับนายทุน บทบรรณาธิการ และเก็บเล็กผสมน้อย ในระยะต่อมาก็มีงานเขียนอื่นๆ อีกมาก รวมทุกประเภทมากกว่าร้อยเรื่อง และล้วนได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างกว้างขวางทั้งสิ้น

ตัวอย่างแนวคิดของท่านที่สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ักเขียนและนักอ่านรุ่นหลัง ท่านกล่าวว่า “การอ่านหนังสือที่มีผู้อื่นแต่งให้อ่านนั้น ในขณะที่อ่านก็เท่ากับว่า เป็นการใช้สมองของผู้ที่แต่งหนังสือนั้นเอง อย่างเช่นอ่านบทประพันธ์ของสุนทรภู่ ในขณะที่อ่านเราก็ใช้สมองคิดแบบสุนทรภู่ ถ้ามีฉะนั้นก็จะอ่านไม่รู้เรื่อง เพราะฉะนั้นการที่ผมได้รับหนังสือพระนิพนธ์ของสมเด็จพระสังฆราชมาในคราวนี้ ก็เป็นโอกาสดีที่ผมจะได้ใช้สมองของสมเด็จพระสังฆราชเมื่ออ่านหนังสือที่ท่านทรงพระนิพนธ์ไว้”

ความภูมิใจ/ รางวัลสำคัญ

ด้วยเป็นเอตทัคคะทางด้านงานเขียนและการประพันธ์ ศาสตราจารย์ พลตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ คนแรกของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และด้วยความสามารถรอบด้านของท่าน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ร่วมกับสมาคมช่างภาพสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย ยกย่องให้เป็น “จอมคนหนังสือพิมพ์” เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ และเกียรติประวัติสูงสุดในระดับสากล นั่นก็คือ การที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้ท่านเป็นบุคคลสำคัญของโลก ใน ๔ สาขา ได้แก่ การศึกษา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ประจำปี ค.ศ.๒๐๑๐-๒๐๑๑ และในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ ๓๕ ได้มีมติรับรองการจัดงานเฉลิมฉลอง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในวาระ ๑๐๐ ปีแห่งชาติกาล (ในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔)

น่าน้ำทัศนะ

ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้กล่าวถึงท่านว่า “ท่านคือมหาบุรุษเป็นทั้งนักการเมือง นักคิด นักเขียน นักปราชญ์ รวมไปถึงศิลปินนักแสดง สำหรับตนเป็นบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ ด้านวรรณกรรมก็เป็นนักเขียนผู้ยิ่งใหญ่ ทุกคนควรได้อ่านผลงานของท่านไม่มากนักน้อย สิ่งสำคัญจากการศึกษาผลงาน ทำให้พบว่าท่านไม่ใช่นักประดิษฐ์ถ้อยคำงดงาม หรือสร้างสรรค์คำใหม่หวือหวา แต่ได้ใช้สำนวนโวหารเฉพาะตัวสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์เรียบง่ายและตรงไปตรงมา คนธรรมดาอ่านแล้วเข้าใจ แฝมลึกด้วยปรัชญา เรียกว่าเป็นนักปรัชญาวรรณกรรม ผมเป็นหนี้ทางปัญญาและทางวรรณศิลป์ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ตลอดไป”

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ กล่าวว่า อาจารย์คึกฤทธิ์เป็นเอตทัคคะบุคคลคนสุดท้ายของสังคมไทย เมื่อเกิดเหตุการณ์ไต้ฝุ่นกับบ้านเมือง เสียงหรือข้อเขียนของท่านในหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่คนในสังคมเชื่อฟัง ต่างจากในปัจจุบันที่ขาดบุคคลลักษณะนี้ สำหรับผลงานของท่านมีทุกประเภทและโดดเด่นด้วย อย่างนิยายสี่แผ่นดิน นักวิจารณ์พูดถึงเป็นวรรณกรรมประชานิยม จากปลายปากกาแปรรูปเป็นละครทีวีละครเวที หลายครั้งหลายหนคนก็ยังติดตาม หรือเรื่องสั้นขอมอม ก็เป็นเอก ใครอ่านก็น้ำตาไหล มีประโยคที่ติดอยู่ในใจ “มอมไม่ได้รักนายเท่าชีวิต แต่นายเป็นชีวิตของมอม”



หมายเหตุ : ศาสตราจารย์ พลตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ถึงแก่อสัญกรรม
เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ขณะอายุ ๘๔ ปี

ข้อมูลบางส่วนจาก :

http://www.praphansarn.com/new/c_writer/detail.asp?ID=225

<http://www.thaipost.net/x-cite/200411/37339>

<http://www.vcharkarn.com/varticle/38568>

<http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2007/03/K5241360/K5241360.html>

<http://www.oknation.net/blog/chainews/2011/04/20/entry-1>

นิตยา มาศะวิสุทธิ และคณะ. (๒๕๕๔). คึกฤทธิ์พูด : หนังสืออ่าน ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๑.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอะบุ๊กส์ เลิฟเวอร์ จำกัด.

ธิดาพร อดทน เรียบเรียง/ ทศชล เทพกำปนาท ตรวจสอบ